

ДЕТЕРМІНАНТИ СТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ

DETERMINANTS FORMING STUDENTS' PSYCHOLOGICAL DISPOSITION TO PROFESSIONAL COMMUNICATION IN FOREIGN LANGUAGES

У статті визначено зовнішні та внутрішні чинники психологічної готовності та їхній вплив на формування мотиваційної готовності студентів до професійного спілкування іноземною мовою. Проаналізовано систему взаємопов'язаних мотивів, що спонукають студента до засвоєння та використання іноземної мови у професійному спілкуванні. Сфокусовано увагу на динаміці розвитку мотиваційної готовності як стрижневого компонента загальної психологічної готовності студентів до професійного спілкування іноземною мовою.

До дослідження були залучені 56 студентів бакалаврату трьох спеціальностей Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, з яких: 28 осіб було включено в експериментальну групу і 28 – у контрольну. Запропоновано психолого-педагогічну програму, метою якої був не лише розвиток мотиваційної готовності, а й оволодіння знаннями та навичками іноземної мови, розвиток інтересу до неї, рефлексивних навичок (здатності аналізувати ситуації спілкування, особливості майбутньої професійної діяльності, поведінку і стани у певних ситуаціях як членів групи, так і свої особисті), умінь адекватно сприймати себе і навколишніх.

Стаття містить аналіз результатів впровадження програми у процес навчання майбутніх філологів, психологів, фізиків і математиків у вищій школі, що вказують на його ефективність. Представлено результати дослідження, які дають змогу стверджувати, що структура мотивації студентів до спілкування професійною іноземною мовою є складною і неоднозначною. На її розвиток у ЗВО впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники, урахування яких у навчальному процесі сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців, успішній інтеграції у міжнародний ринок праці.

Ключові слова: детермінанти, психологічна готовність, мотиваційна готовність, мотиви, студенти, професійна діяльність, іноземні мови.

The article deals with external and internal factors of psychological disposition and their influence on the formation of students' motivational disposition for professional communication in a foreign language. The system of interrelated motives that encourage the student to learn and use a foreign language in professional communication has been analyzed. Attention is focused on the dynamics of the development of motivational disposition as a core component of the general psychological disposition of students for professional communication in a foreign language.

56 undergraduate students of three specialties of Mykhailo Kotsyubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University were involved in the study, 28 of them were included in the experimental group; and 28 in the control one. The proposed psychological and pedagogical program, the purpose of which was not only to develop motivational disposition, but also to gain mastery of a foreign language knowledge and skills, to encourage interest in it, and obtain reflective skills (the ability to analyze communication situations, features of future professional activity, behavior and states in certain situations as members of the group, as well as your own), the ability to adequately perceive yourself and those around you.

The article contains an analysis of the results of the implementation of the program of training future philologists, psychologists and physicists and mathematicians in higher education, indicating its effectiveness. The results of the research have been presented, which give the right to claim that the structure of students' motivation to communicate in a professional foreign language is complex and ambiguous. Both objective and subjective factors influence its development in higher education institutions, the consideration of which in the educational process will contribute to the improvement of the quality of specialist training and successful integration into the international labor market.

Key words: determinants, psychological readiness, motivational readiness, motives, students, professional activity, foreign languages.

УДК 159.9:331.108.2:355
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.45.17>

Бучацька С.М.

к. психол. н., доцент кафедри методики навчання іноземних мов
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Зарічна О.В.

к. пед. н., доцент кафедри методики навчання іноземних мов
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Матієнко О.С.

к. пед. н., доцент кафедри методики навчання іноземних мов
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Вступ. Незважаючи на освітню важливість та соціальну затребуваність високого рівня володіння іноземною мовою як засобу комунікації та професійної інтеграції у світовий простір, вивчення цього предмета як у середній, так і у вищій школі відбувається без чітко визначених та осмислених мотивів. Своєрідна особливість іноземної мови як навчального предмета у ЗВО полягає у тому, що її вивчення не пов'язане безпосередньо з життєвими планами студентів, отже, вони не завжди усвідомлюють доцільність її вивчення. А оскільки немає чіткої обґрунтованості мети та переліку вмінь, якими повинен володіти майбутній

фахівець, відсутні й чіткі мотиви, котрі скеровують особистість і визначають її готовність до діяльності, зокрема до спілкування іноземними мовами [1].

Переважна більшість українських вишів позиціонує свої навчальні програми які такі, що передбачають підготовку майбутнього фахівця, який окрім фахових компетентностей повинен володіти іноземною мовою на рівні, який дасть йому змогу інтегруватися у європейське чи світове академічне середовище. Однак у реаліях ситуація дещо інша: іноземна мова як навчальна дисципліна у ЗВО вивчається лише два роки, і кількість годин, визначених на вивчення

дисципліни, особливо у немовному середовищі, є надто малою, щоб сформуванати належний рівень психологічної готовності у студентів до професійного спілкування іноземними мовами.

Аналіз досліджень. Психологічна готовність особистості до діяльності завжди була в полі зору психологів та педагогів. Серед вітчизняних та іноземних науковців (А. А. Гулеватий, М. І. Дяченко, Л. В. Засєкіна, Л. О. Кандибович, Г. С. Костюк, М. В. Левченко, А. Г. Мороз, Л. Е. Орбан-Лембрик, М. І. Томчук) існує ціла низка ґрунтовних досліджень вище згаданої проблеми. Однак проблема готовності студентів ЗВО до професійного спілкування іноземною мовою за результатами нашого пошуку потребує ґрунтовного наукового вивчення та аналізу. Оскільки серед науковців немає єдиної точки зору щодо розуміння її психологічної сутності та особливостей, існує декілька напрямів та підходів до її тлумачення. Недостатньо наукових досліджень структури мотивів, що спонукають майбутніх фахівців із вищою освітою до спілкування фаховою іноземною мовою. Лише окремі аспекти мотивації учіння, оволодіння іноземною мовою студентами представлені у наукових дослідженнях О. М. Гринчишиної, О. В. Зарічної, І. В. Кикилик, О. С. Матієнко, О. Б. Павлик, С. В. Цимбал та ін., проте здебільшого у царині педагогічних наук.

Психологічна готовність особистості до будь-якої діяльності визначена комплексом чинників, детермінант її розвитку. Науковці виокремлюють об'єктивні, які не залежать від конкретної особистості, та суб'єктивні, що детерміновані особистісними якостями, властивостями особистості: її мотивацією, психологічними установками, рівнем професійного досвіду, рисами характеру, здібностями та вольовими якостями [3].

Мета статті – визначити, як вплив зовнішніх об'єктивних чинників у кожній особистості індивідуально проявляється та трансформується у внутрішні чинники, які стають відносно стійкими психологічними новоутвореннями людини. Окрім цього, нашим завданням було вивчення динаміки розвитку мотиваційної готовності студентів до професійного спілкування іноземною мовою.

У нашому дослідженні ми взяли за основу визначення психологічної готовності до професійного спілкування іноземною мовою як складної системної властивості особистості, як єдності та взаємозв'язок мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та емоційно-во-

льового її компонентів [1]. Формування зазначеної готовності відбувається в процесі навчальної діяльності, опосередковано через створення і повторення спеціально розроблених розвиваючих ситуацій, психологічних умов на заняттях з іноземної мови. Ми ж сфокусуємося на мотиваційній готовності, структурі мотивів, що спонукають студентів до професійного спілкування іноземною мовою.

Вибірку для нашого дослідження становили 56 студентів бакалаврату трьох освітніх програм Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, з яких 28 осіб було включено в експериментальну групу і 28 – у контрольну.

За допомогою усного опитування ми виявили найбільш вагомими об'єктивні детермінанти, які позначилися на особливостях ставлень студентів до вивчення іноземних мов, тобто інтересу до них. Серед них: престиж країни, мова якої вивчається, на міжнародній арені; доступність мови для вивчення студентами, складність її граматики, лексики тощо; об'єктивна можливість працевлаштування у країні, мова якої вивчається у ЗВО, та ін. Зазначені чинники впливають на розподіл бажань та ставлень студентів до вивчення тієї чи іншої іноземної мови. Результати опитування студентів представлено в табл. 1.

Таблиця 1
Рейтинговий розподіл ставлень студентів до вивчення іноземних мов

Студенти курсу	Рейтингове місце іноземної мови, яку бажають вивчати студенти						
	англійська	французька	німецька	італійська	іспанська	польська	інші
1-й курс	1	6	3	4	6	2	7
2-й курс	1	4	3	5	4	2	7
3-й курс	1	4	3	4	5	2	7
4-й курс	1	5	2	4	6	3	7

Результати розподілу ставлень студентів (табл. 1) указують на те, що найбільший інтерес у порядку зниження рейтингу студенти проявляють до вивчення англійської, польської, німецької, італійської, французької та іспанської мов. За останні роки, як засвідчили дані нашого дослідження, дещо підвищився інтерес студентів порівняно з минулим періодом до вивчення польської та італійської мов. Це зумовлено, ймовірно, зростанням престижу цих країн у Європі та глобальному світі, більшою відкритістю для працевлаштування саме гро-

мадян України і, що вкрай важливо, освітніми програмами (Erasmus + та інші) для академічних обмінів.

У рамках нашого дослідження значний науково-практичний інтерес полягав у вивченні детермінант розвитку психологічної готовності студентів до професійного спілкування іноземною мовою, які закладені у самому навчально-виховному процесі. Вони можуть бути зумовлені змістом навчання, особистістю викладача іноземної мови, специфікою планування процесу спілкування на заняттях, загалом морально-психологічним кліматом у колективі та ін.

За результатами пошуку було встановлено, що серед причин, які знижують психологічну готовність до професійного спілкування іноземною мовою, а отже, й рівень мовної підготовки студентів I–II курсів на першому за рейтингом місці знаходяться різні побутові обставини (не вистачає часу на підготовку, відсутнє бажання навчатися, висока зайнятість іншими навчальними дисциплінами тощо), на другому – занадто висока складність завдань. На третьому місці студенти називають таку об'єктивну причину, як нецікаві завдання, які дає викладач на заняттях. Четверте-п'яте місця посідають проблеми, які пов'язані з відсутністю вмотивованого спілкування студентів на заняттях.

Слід також зазначити, що однією з причин низької готовності до вивчення іноземної мови є відсутність доцільності вивчення іноземної мови, яка прослідковується у студентів на початку першого курсу, що пов'язано з проблемами іншомовної підготовки молоді в школі. Дещо знижується сенс самовдосконалення з іноземної мови у студентів старших курсів. Отже, студенти не усвідомлюють особистісного та суспільного значення іноземних мов повною мірою [4]. Серед чинників, що знижують успішність навчання

студентів, є проблеми з відбором змісту навчання, організацією самопідготовки, відсутність у студентів умінь самоорганізуватися, захоплюватися процесом навчання, тобто це пов'язано також із недостатнім рівнем сформованості їхньої емоційно-вольової готовності до підготовки та спілкування іноземною мовою.

Вищезазначене підтвердили результати опитування студентів I–IV курсів, зокрема той факт, що чинники, які детермінують успішність засвоєння іноземної мови, у студентів змінюються від курсу до курсу (табл. 2). Серед чинників успішності навчання студенти-першокурсники називають попередні знання з іноземної мови, оскільки це пов'язано з усвідомленням ними проблем навчальної адаптації, наявність навчальної літератури, за допомогою якої вони можуть виконувати завдання з іноземної мови. На третьому місці вони називають особливості спілкування, взаєморозуміння з викладачем та відповідність їхньої оцінки знань та навичок з іноземної мови, тобто вони особливо чутливі до думки викладача.

На другому курсі студенти вже значно більшого значення надають особистості викладача іноземної мови (його компетентності, особистісним якостям, умінню побудувати продуктивні взаєностосунки у навчальному процесі). Серед чинників, що свідчать про ефективність занять з іноземної мови, студенти називають зміст і форми організації занять, інноваційні методи та методики, морально-психологічну атмосферу, у якій вони проходять.

Дещо іншими є чинники, які впливають на рівень готовності до використання іноземної мови на старших курсах. Закінчення вивчення курсу іноземної мови, збільшення кількості дисциплін фахового спрямування призводять до певного усвідомлення студентами важливості іноземної мови

Таблиця 2

Рейтингова оцінка (у порядку зниження) студентами чинників ефективності оволодіння іноземною мовою

1-й курс	2-й курс	3-й курс	4-й курс
попередні знання з іноземної мови зі школи	особистість викладача	додаткові заняття з іноземної мови	професійно спрямовані знання та навички іноземною мовою
наявність підручників з іноземної мови	рівень спілкування з викладачем та студентами	цікавий зміст занять	постійна мовна практика у ЗВО
взаєморозуміння з викладачем	атмосфера навчального заняття	особистість викладача	додаткові заняття з іноземної мови
оцінка знань із боку викладача	цікавий зміст занять	спілкування з тими, хто володіє іноземною мовою	тренінги з розвитку навичок мовлення
	інтерактивні форми спілкування на заняттях	цікавий зміст занять	стажування закордоном, зустрічі з іноземцями

у їхньому професійному становленні. Проте це характерно не для всіх, а для незначної частини студентів. Так, старшокурсники починають розуміти, що для підтримання і вдосконалення рівня їхньої підготовки до професійного спілкування іноземною мовою необхідні додаткові заняття, тренінги, постійне практикування у мові, спілкування з іноземцями.

Таким чином, можна зробити висновок, що на розвиток мовлення у студентів також впливає ціла система як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників, урахування яких може суттєво вплинути на становлення їхньої психологічної готовності до спілкування іноземною мовою у майбутній професійній діяльності та мотиваційній готовності зокрема.

Мотиваційна готовність розглядається нами як одна зі стрижневих компонентів загальної психологічної готовності та представлена як система взаємопов'язаних мотивів, що спонукають студента до засвоєння та використання іноземної мови у професійному спілкуванні, суттєво впливає на розвиток усіх інших компонентів психологічної готовності особистості до професійного спілкування іноземною мовою.

Із метою дослідження структури зазначеної мотивації нами була адаптована і перевірена на валідність психодіагностична методика [1]. Анкета на визначення мотивації включала в себе наведений нижче вербальний текст у вигляді закритих мотивів-суджень, до прикладу:

1. *Вивчаючи іноземні мови, я стану більш компетентною людиною.*

2. *Зможу вільно знайомитися і спілкуватися з громадянами інших держав безпосередньо або ж через Інтернет.*

3. *Мрію продовжити навчання за кордоном, а для цього необхідний високий рівень володіння професійною іноземною мовою.*

4. *Хочу знати іноземні мови так досконало, як мій викладач.*

5. *Вивчаю іноземні мови лише тому, що це передбачено навчальним планом, програмою.*

6. *Знання професійної іноземної мови сприятиме поліпшенню рівня моєї фахової підготовки, самоосвіті, допоможе досягнути успіху в майбутній роботі.*

7. *Хочу потрапити на міжнародну програму Fulbright і виграти грант, щоб стажуватися і працювати за фахом в американському університеті.*

8. *Я по-доброму заздрю випускникам ЗВО, педагогам, фахівцям, які вільно спілкуються іноземними мовами.*

9. *Вивчаю іноземні мови лише тому, щоб уникнути неприємностей в університеті, не втратити стипендії тощо.*

10. *Мене цікавлять іноземна література, історія, традиції, культура інших держав.*

11. *Особи, які досконало володіють діловими іноземними мовами, мають високий статус у суспільстві.*

12. *Я можу поїхати за кордон і вільно спілкуватися там іншими мовами.*

13. *Хочу спробувати свої сили в IELTS (міжнародній системі тестування англійської мови).*

14. *Прикладом для наслідування для мене є фахівці мого професійного напрямку, які досконало володіють іноземними мовами.*

15. *Вивчаючи іноземні мови, я певним чином виправдаю сподівання батьків, не буду чути їхніх докорів.*

Усі судження залежно від їх змісту були розподілені у вісім груп мотивів, які представлено в табл. 3.

Таблиця 3
Особливості розвитку у студентів мотивації до професійного спілкування іноземними мовами

Групи мотивів	Вагомість мотивів			
	1-й курс	2-й курс	3-й курс	4-й курс
Пізнавальні мотиви	1,00	0,86	0,89	0,57
Мотиви матеріального характеру	0,51	0,41	0,74	0,56
Мотиви особистісного розвитку та професійного самовдосконалення	1,87	2,08	1,81	1,34
Мотиви престижності спілкування іноземними мовами	0,67	0,71	0,89	0,74
Мотиви обміну інформацією та професійного спілкування	1,28	1,31	0,85	1,17
Мотиви працевлаштування, навчання за кордоном	0,43	0,18	0,15	0,09
Наслідування зразкової щодо володіння іноземною мовою особистості	0,63	0,67	0,88	0,57
Утилітарні мотиви	0,30	0,55	0,57	0,70

Мотивація студентів до спілкування іноземною мовою після II курсу, як показали результати констатувального експерименту, поступово знижується, і зумовлені такі зміни, на нашу думку, суттєвим обмеженням обсягу спілкування студентів іноземною мовою на старших курсах (її вже

немає у навчальному плані на III–IV курсах, у більшості ЗВО вона не має різних форм факультативних занять з іноземної мови тощо), відсутністю систематичного обміну професійними думками та досвідом із колегами-іноземцями. Як засвідчив проведений нами аналіз навчальних планів, у ЗВО практично відсутні спецкурси професійного змісту іноземною мовою тощо.

Найбільша вагомість мотивів особистісного розвитку та професійного самовдосконалення у структурі провідних мотивів студентської молоді є позитивним моментом, який необхідно враховувати під час організації їх професійної підготовки та процесу вдосконалення особистості. Як не прикро визнавати, але низький рівень мотиваційної готовності студентів до професійного спілкування іноземними мовами зумовлений також і недостатнім рівнем підготовки викладача до формування у студентів бажань, пізнавальних інтересів до вивчення мови, а також проблемами відбору змісту навчання, програм з іноземної мови, форм і методів проведення занять та ін. [2].

Входження у провідну групу мотивів обміну інформацією та професійного спілкування пов'язане з тим, що сучасні молоді люди мають значно більше доступу до різноманітної цікавої інформації, у тому числі й пов'язаної з майбутньою професійною діяльністю (засоби Інтернету, медіа-ресурси та соціальні мережі та ін.), яка переважно подається за допомогою найбільш уживаних іноземних мов. А тому це певною мірою спонукає значну частину молодих людей до оволодіння та спілкування іноземними мовами [5].

Недостатньо вагомими у структурі зазначеної мотивації студентів є мотиви престижності спілкування іноземними мовами, мотиви працевлаштування, навчання за кордоном, а також наслідування зразкової щодо володіння іноземною мовою особистості.

Слід визнати, що вагомими залишаються у студентів мотиви утилітарного характеру, до того ж їх вагомість від курсу до курсу зростає. Це свідчить, на нашу думку, про відсутність власне внутрішньої мотивації до засвоєння та спілкування іноземною мовою, про переконаність значної частини молоді, що іноземна мова для їхнього професійного зростання значущості немає.

Установлено, що дещо нижчий рівень підготовки з іноземної мови негативно позначається на процесах її засвоєння студентами у ЗВО, певною мірою на їхньому професійному становленні та на психологічній готовності до спілкування іноземною мовою.

Значний інтерес у нашій роботі представляли відмінності у мотиваційній готовності студентів до професійного спілкування іноземними мовами залежно від напрямку їхньої професійної підготовки та кваліфікації. Результати нашого опитування подані в узагальненому вигляді в табл. 4.

Таблиця 4
Особливості мотивації студентів до професійного спілкування іноземними мовами відповідно до фаху

Групи мотивів	Фізико-математичний	Філологічний	Психологічний
Пізнавальні мотиви	0,85	1,03	0,94
Мотиви матеріального характеру	0,37	0,76	0,38
Мотиви особистісного розвитку та професійного самовдосконалення	1,98	1,85	1,91
Мотиви престижності спілкування іноземними мовами	0,78	1,24	0,75
Мотиви обміну інформацією та ділового спілкування	1,24	0,88	1,00
Мотиви працевлаштування, навчання за кордоном	0,20	0,24	0,25
Наслідування зразкової щодо володіння іноземною мовою особистості	0,78	0,82	0,59
Утилітарні мотиви	0,37	0,53	0,69

Як засвідчують дані табл. 4, дещо вищий пізнавальний інтерес до вивчення та професійного спілкування іноземними мовами мають студенти гуманітарного філологічного напрямку. Це пов'язано, на нашу думку, зі специфікою їх підготовки у ЗВО (подібні зміст, форми, методи навчання) та більшою схильністю до вивчення іноземних мов. Так, наприклад, у студентів-філологів порівняно з їхніми ровесниками з інших напрямів фахової підготовки найвища вагомість такої групи мотивів, як престижність спілкування іноземною мовою. З іншого боку у студентів фізико-математичного напрямку у два-три рази нижчі за вагомістю утилітарні мотиви, що свідчить, напевне, про їхнє більш усвідомлене, старанне ставлення до навчання, до вивчення іноземних мов, навіть коли процес засвоєння є досить складним.

Методологія дослідження. У проведеному нами констатувальному експерименті були виявлені проблеми з формування у студентів мотиваційної готовності. Так, було встановлено, що починаючи з тре-

того курсу, після закінчення вивчення іноземної мови у ЗВО згідно з навчальним планом бакалаврської підготовки, поступово знижується рівень розвитку мотиваційної готовності до професійного спілкування іноземною мовою. Тож нами запропоновано психолого-педагогічну програму, метою якої був не лише розвиток мотиваційної готовності, а й оволодіння знаннями та навичками іноземної мови, розвиток інтересу до неї, рефлексивних навичок (здатності аналізувати ситуації спілкування, особливості майбутньої професійної діяльності, поведінку і стани у певних ситуаціях як членів групи, так і свої особисті), умінь адекватно сприймати себе і навколишніх.

Найбільш ефективний вплив на розвиток психологічної готовності мали не окремі заходи, а комплексні, такі як соціально-психологічний тренінг, а також широкий арсенал методичних прийомів та засобів, які могли забезпечити певною мірою організацію мовної взаємодії студентів. Інтерв'ю, дискусійна гра, круглий стіл, рольова гра – лише неповний перелік засобів для обміну інформацією, пошук партнера для діалогічного мовлення та інші, які були використані задля мовної діяльності [4; 7].

Слід зазначити, що активна діалогічна діяльність під час мовної взаємодії завжди мотивована [2], отже, позитивна мотивація та установка на інтеракцію спонукали студентів не лише відтворювати монологічний текст або вести діалог, що має професійну спрямованість, а й набути знання, сформувати комунікативні вміння та навички і використовувати їх у майбутній професійній діяльності. Формування такої мотивації у студентів можливе за рахунок використання широкого контексту загальних пізнавальних, навчальних, соціальних мотивів учіння, бажання спілкуватися іноземною мовою, висловити і відстояти власне переконання [3].

У психолого-педагогічній програмі були застосовані результати та рекомендації предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) в університетському контексті як ефективного методу, зорієнтованого на навчання предметного змісту англійською мовою, ESP (англійська мова професійного спрямування), ЕМІ (викладання фахових дисциплін англійською мовою) [6].

Результати імплементації психолого-педагогічної програми представлено в табл. 5 та на рис. 1.

Аналіз результатів у констатувальному та формуальному експериментах свідчить про те, що у мотиваційній готовності студентів до професійного спілкування іноземною мовою відбулися суттєві позитивні

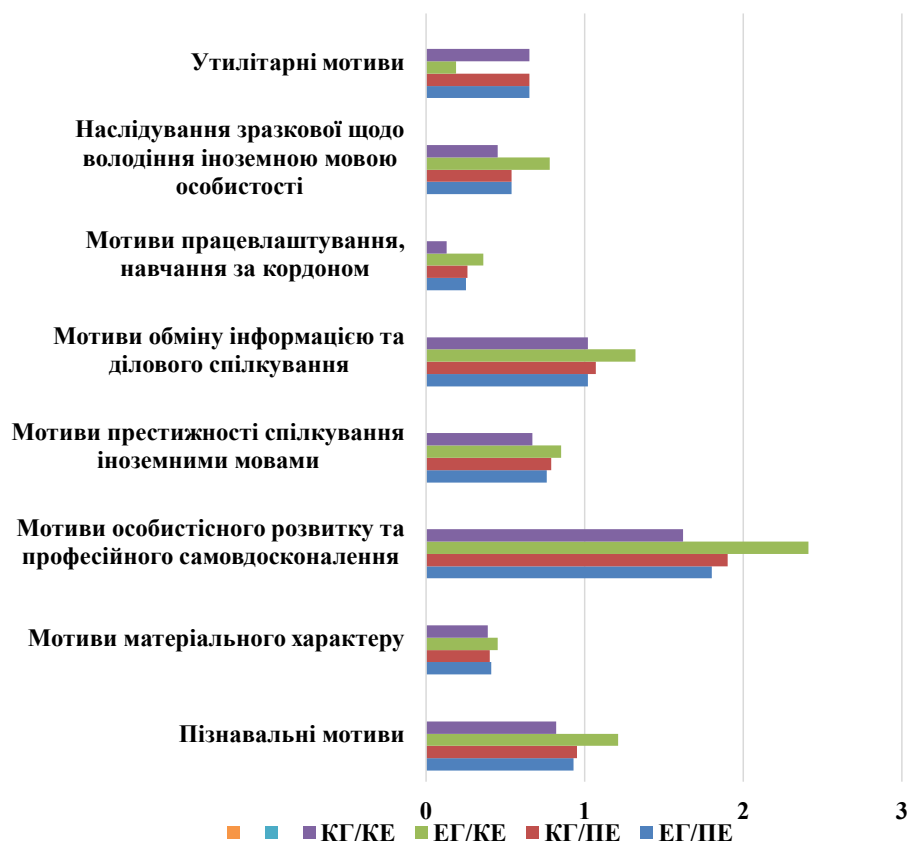
зміни, чого не можна сказати про студентів контрольної групи, у яких за рік прослідковується навіть певне зниження загальної мотивації. Як видно з табл. 5 та рис. 1, у студентів експериментальної групи на рівні значущості $p=0,01$ зросла вагомість усіх груп провідних мотивів, зокрема найбільшу вагомість отримали мотиви особистісного розвитку та професійного самовдосконалення особистості, пізнавальні мотиви.

Таблиця 5
Особливості розвитку у студентів мотивації до професійного спілкування іноземними мовами у формуальному експерименті

Групи мотивів	Групи студентів			
	ЕГ, на початку експерим.	КГ, на початку експерим.	ЕГ, в кінці експерим.	КГ, в кінці експерим.
Пізнавальні мотиви	0,93	0,95	1,18	0,81
Мотиви матеріального характеру	0,41	0,40	0,46	0,38
Мотиви особистісного розвитку та професійного самовдосконалення	1,89	1,91	2,41	1,61
Мотиви престижності спілкування іноземними мовами	0,76	0,78	0,86	0,66
Мотиви обміну інформацією та професійного спілкування	1,02	1,07	1,32	1,02
Мотиви працевлаштування, навчання за кордоном	0,25	0,24	0,36	0,12
Наслідкування зразкової щодо володіння іноземною мовою особистості	0,58	0,56	0,79	0,44
Утилітарні мотиви	0,67	0,64	0,18	0,65

У студентів контрольної групи, які не були включені у формульний експеримент, показники вагомості всіх груп мотивів дещо знизилися порівняно з початковим етапом експерименту.

Результати формульного експерименту вказують на зростання рівня сформованості мотиваційної готовності студентів, усвідомлення важливості та значущості володіння іноземною мовою у професійній діяльності, прагнення поліпшити свої мовленнєві знання і навички, переоцінку попереднього ставлення до мови. Поліпшення мотивації до засвоєння та використання

Рис. 1. Результати розвитку мотивації о професійного спілкування іноземною мовою у студентів EG та KG у формувальному експерименті

у професійній діяльності іноземної мови мобілізує особистість до засвоєння прийомів і способів психічної саморегуляції поведінки, дій під час появи складних, екстремальних ситуацій, які можуть траплятися у спілкуванні [1].

Таким чином, результати проведеного нами дослідження дають змогу стверджувати, що структура мотивації студентів до спілкування професійною іноземною мовою є складною і неоднозначною. На її розвиток у ЗВО впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники, урахування яких у навчальному процесі сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців, успішній інтеграції у міжнародний ринок праці.

Предметом подальших досліджень може стати вивчення впливу соціальних та економічних чинників на формування психологічної готовності особистості до професійного спілкування іноземною мовою в умовах російського повномасштабного вторгнення, виявлення професійно важливих якостей, властивостей особистості, що сприяють успішному засвоєнню та використанню іноземної мови у різних видах професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буцацька С. М. Формування психологічної готовності студентів до ділового спілкування іноземними мовами : дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07 ; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2009. 219 с.
2. Зарічна О. В. Формування готовності майбутніх учителів до діалогічного спілкування з учнями у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Вінницький державний педагогічний університет. Вінниця, 2010. 254 с.
3. Засєкіна Л. В. Психолінгвістика, мовленнєва діяльність, особистість: співвідношення понять у контексті мовленнєвої ґенези дитини. *Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди*. 2008. Вип. 15. С. 83–85.
4. Матієнко О. С., Буцацька С. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів немовних спеціальностей засобами рольових ігор. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 65. С. 154–166. DOI: 10.31652/2412-1142-2022-65-154-1662022
5. Хомяковська Т. О., Матієнко О. С. Реалізація особистісно-орієнтованого підходу до навчання іно-

земної мови засобами контекстного навчання. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2019. № 58. С. 161–167. DOI: 10.31652/2415-7872-2019-58-161-166

6. Zarichna O., Buchatska S., Melnyk L., & Savchuk T. Content and Language Integrated Learning in Tertiary Education: Perspectives on Terms of Use and

Integration. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2020. № 7 (1). URL: <https://doi.org/10.29038/eejpl.2020.7.1.zar>

7. Developing Business Skills in High School Students Using Project Activities / L. Martynets et al. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. № 12 (4). P. 222–239. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/343>